

SHANDONG WCHODZI DO SŁUŻBY. DLACZEGO NOWY CHIŃSKI LOTNISKOWIEC NIEWIELE ZMIENIA W RÓWNOWADZE SIŁ USA-CHINY?

Paweł Paszak

30 GRUDNIA 2019

Źródło: <http://ine.org.pl/shandong-wchodzi-do-sluzby-dlaczego-nowy-chinski-lotniskowiec-niewiele-zmienia-w-rownowadze-sil-usa-chiny/>

Rok 2019 Chiny zakończą z dwoma lotniskowcami w czynnej służbie, w tym z pierwszym zbudowanym od podstaw w chińskiej stoczni Dalian. *SHANDONG* (Typ 002) jest drugą po poradzieckim *LIAONING* tego typu jednostką w marynarce Armii Ludowo-Wyzwoleńczej (ALW) i stanowi kolejny etap w programie mającym docelowo liczyć od 4 do 6 jednostek do 2035 roku[1]. *SHANDONG* oficjalnie wszedł do służby 17 grudnia 2019 roku, czemu towarzyszyła uroczystość w bazie marynarki wojennej w Sanyi (wyspa Hainan na Morzu Południowochińskim), w której uczestniczył prezydent Xi Jinping. Oddany do użytku lotniskowiec bazuje na rozwiązaniach zastosowanych w zakupionym od Ukrainy *LIAONINGU*. Podobnie jak pierwsza jednostka samoloty startują z pokładu przy wykorzystaniu systemu *STOBAR* (*SHORT TAKE-OFF BARRIER-ARRESTED RECOVERY*) oraz specjalnej rampy przypominającej „skocznię”. Start samolotów J-15 przy wykorzystaniu rampy zajmuje dwukrotnie lub nawet trzykrotnie więcej czasu niż start z lotniskowców amerykańskich (1,5-2 min vs. 45 s.), co wynika zarówno z samej konstrukcji, jak i relatywnie wysokiego tonażu samolotów. W przeciwieństwie do amerykańskich lotniskowców klasy „Nimitz” w chińskim okręcie zastosowano napęd konwencjonalny, ograniczający możliwość działania na otwartym akwenu bez konieczności tankowania do 6 dni. *SHANDONG* jest w stanie na swoim pokładzie pomieścić do 36 samolotów, czyli o około 8-12 więcej niż *LIAONING*. W rzeczywistości Shandong będzie w stanie wziąć na swój pokład prawdopodobnie niewiele ponad 20 myśliwców, a stan liczbowy uzupełniony zostanie przez mniejsze jednostki i helikoptery[2]. Dla porównania amerykańskie lotniskowce klasy Nimitz są zdolne do przenoszenia do 70 samolotów i helikopterów różnego typu. Pod względem wyrafinowania technologicznego oraz praktycznie wszystkich mierzalnych parametrów lotniskowiec chiński wyraźnie ustępuje odpowiednikom amerykańskim.

Wprowadzenie do służby lotniskowca, będącego ogromnym wyzwaniem inżynieryjnym i finansowym, dla każdego państwa stanowić będzie sukces wizerunkowy. Istotniejsze od wymiaru prestiżowego jest jednak określenie, w jaki sposób jego pojawienie się wpływa na zdolność projekcji potęgi przez chińską marynarkę. Chiny obecnie posiadają 2 lotniskowce o napędzie konwencjonalnym wyraźnie zacofane technologicznie w stosunku do 11 lotniskowców amerykańskich. W kategoriach absolutnych pojawienie się nowego chińskiego lotniskowca będzie mieć raczej symboliczny wpływ na równowagę sił militarnych w regionie. W wypadku konfliktu *SHANDONG* i *LIAONING* najprawdopodobniej nie wyszłyby z portu uwagi na bardzo wysokie ryzyko zniszczenia przez wojska amerykańskie i siły koalicyjne. Prawdziwą zdolność

operacyjną lotniskowce ALW zyskałyby dopiero w przypadku zbliżonego stosunku sił oraz przełamania amerykańskiego okrążenia w obrębie pierwszego łańcucha wysp.

Sebastian Roblin, pisząc o tej kwestii na łamach *THE NATIONAL INTEREST*, porównał obecną sytuację do rywalizacji niemieckiej i brytyjskiej marynarki w okresie I wojny światowej, gdy pomimo istotnego potencjału *KRIEGSMARINE*, ta nie była w stanie wypłynąć poza obszar Cieśnin Duńskich [3]. W przyszłości na korzyść strony chińskiej przemawiać będzie możliwość operowania coraz potężniejszej floty wojennej z bazy kontynentalnej, podczas gdy marynarka amerykańska zmuszona będzie korzystać z baz w państwach sojuszniczych oraz z własnych przyczółków rozsianych w drugim łańcuchu wysp. Z wyżej przedstawionych względów zasadne staje się pytanie, czy zyski płynące z posiadania floty lotniskowców uzasadniają ogromne koszty ponoszone przy okazji tego przedsięwzięcia. W artykule z 2006 roku Andrew Erickson – jeden z najwybitniejszych współczesnych znawców strategii morskiej – pisał: „wyzwaniem – szczególnie trudnym w erze gwałtownej technologicznej zmiany – jest określenie, kiedy i jak przeznaczać ograniczone budżety wojskowe na nowe technologie, organizację, doktryny czy strukturę jednostek” [4]. Nakreślony przez Ericksona dylemat pozostaje dziś dla władz KPCh tak samo aktualny jak jeszcze kilkanaście lat temu. Rosnący potencjał ekonomiczny i technologiczny Chin zapewnia niedostępne wcześniej możliwości finansowania marynarki wojennej, jednocześnie konieczne jest określenie, czy amerykański model rozwoju floty odpowiada chińskim potrzebom. Lotniskowce stanowią niezrównane narzędzie projekcji potęgi w wymiarze regionalnym i ponadregionalnym, czego w sposób dobitny dowodzi historia amerykańskiej supremacji morskiej w XX i XXI wieku. To, co sprawdziło się doskonale w przypadku Stanów Zjednoczonych, niekoniecznie musi sprawdzić się równie dobrze w kontekście uwarunkowań strategicznych Chin. Stany Zjednoczone, bardziej niż jakiegokolwiek inne mocarstwo na świecie, korzystają z doskonałego usytuowania strategicznego, które sprowadza się do nieskrępowanego dostępu do dwóch oceanów oraz braku poważnych źródeł zagrożeń w Zachodniej Hemisferze. Strategiczna głębia i bezpieczeństwo kontynentalnej części USA pozwalają skierować uwagę na możliwości projekcji potęgi i realizacji interesów w innych częściach świata. Położenie strategiczne Chin jest nieporównywalnie mniej korzystne – dostęp do szlaków komunikacyjnych i oceanów ograniczony jest przez najpotężniejszą armię świata, a większość potęg regionalnych pozostaje z nią w ścisłym sojuszu (Korea Płd., Japonia, Tajwan, Australia, a w ostatnim czasie w coraz większym stopniu Indie). Od północy Chiny graniczą z Rosją, a od południa z Indiami, z którymi łączy je skomplikowana historia naznaczona przez okresy współpracy, rywalizacji

i konfliktów. Możliwości regionalnej i ponadregionalnej projekcji potęgi pozostają zatem wyraźnie ograniczone przez względnie stały zespół uwarunkowań. Dla odwrócenia niekorzystnej dla Chin równowagi sił kluczowy będzie zatem nie kosztowny program budowy lotniskowców, a efektywna implementacja strategii antydostępowej (*ANTI-ACCESS/AREA-DENIAL A2/AD*). Jej istota sprowadza się do podwyższenia kosztów obcej interwencji w regionie do poziomu, który stanie się nie do przyjęcia dla strony rozważającej interwencję. W większym stopniu strategia ta zorientowana jest na zabezpieczenie własnej strefy wpływów niż jej rozszerzanie. W praktyce implementacja strategii antydostępowej wiąże się z rozwojem programu raketowego, programu łodzi podwodnych oraz typów uzbrojenia przystosowanych do niszczenia jednostek nawodnych przeciwnika i jego systemów komunikacji. Strategia ta stanowi w obecnej sytuacji rozwiązanie korzystniejsze dla Chin, gdyż gwarantuje zwiększenie zdolności odstraszenia i realne podniesienie poziomu bezpieczeństwa przy relatywnie niższych kosztach.

Wprowadzenie do służby lotniskowca *SHANDONG* wywrze niewielki wpływ na równowagę sił militarnych ze względu na jego ograniczenia technologiczne i wyraźną przewagę US Navy i jej sojuszników w regionie. Pomimo tych ograniczeń samodzielne skonstruowanie lotniskowca stanowi niewątpliwie sukces wizerunkowy i przyczynia się do podniesienia prestiżu państwa chińskiego. Doświadczenia zdobyte przy budowie oraz wykorzystaniu kolejnego z lotniskowców dają szanse na przyspieszenie całego programu i szybsze wprowadzenie do służby kolejnych, udoskonalonych jednostek. Wątpliwości budzi jednak użyteczność grup uderzeniowych lotniskowców dla realizacji strategii bezpieczeństwa ChRL. Wziąwszy pod uwagę niekorzystne położenie strategiczne i wysokie ryzyko zniszczenia lotniskowców w sytuacji konfliktu z USA, bardziej odpowiednim kierunkiem modernizacji ALW jest strategia antydostępowa. Przy odpowiednio niższych kosztach zwiększa ona zdolności odstraszenia i zmniejsza ryzyko amerykańskiej interwencji w regionie. Ograniczone zasoby dostępne w chińskim budżecie sprawiają, że zbyt ambitny program budowy lotniskowców może doprowadzić do zarzucenia lub zaniedbania bardziej użytecznych rodzajów wojsk.

[1] Część źródeł mówi o sześciu lotniskowcach do 2035 roku, w tym czterech o napędzie nuklearnym z katapultą elektromagnetyczną, zob. Minnie Chan, Guo Rui, *CHINA WILL BUILD 4 NUCLEAR AIRCRAFT CARRIERS IN DRIVE TO CATCH US NAVY, EXPERTS SAY*, "South China Morning Post", 6 lutego 2019, dostęp: <https://www.scmp.com/news/china/military/article/2185081/china->

will-build-4-nuclear-aircraft-carriers-drive-catch-us-navy. Inne źródła wskazują, że trudności finansowe i problem techniczne skłoniły decydentów do ograniczenia planów modernizacji zob. Minnie Chan, *CHINESE NAVY SET TO BUILD FOURTH AIRCRAFT CARRIER, BUT PLANS FOR A MORE ADVANCED SHIP ARE PUT ON HOLD*, "South China Morning Post", 28 listopada 2019, dostęp: <https://www.scmp.com/news/china/military/article/3039653/chinese-navy-set-build-fourth-aircraft-carrier-plans-more>

[2] Minnie Chan, *CHINA MILITARY'S NEW SHANDONG AIRCRAFT CARRIER SET TO HAVE SMALLER FIGHTER JET FORCE THAN EXPECTED*, "South China Morning Post", 20 grudnia 2019, dostęp: <https://www.scmp.com/news/china/diplomacy/article/3043042/smaller-fighter-jet-force-expected-chinas-new-aircraft-carrier>

[3] Sebastien Roblin, *CHINA CANCELLED TWO SUPER AIRCRAFT CARRIERS. HERE'S THE STORY WHY*, "The National Interest", 26 grudnia 2019, dostęp: <https://nationalinterest.org/blog/buzz/china-cancelled-two-super-aircraft-carriers-heres-story-why-108671>

[4] Andrew Erickson, Andrew Wilson, *CHINA AIRCRAFT CARRIER DILEMMA*, "Naval War College Review", Vol. 59, No. 4, 2006, s. 1.

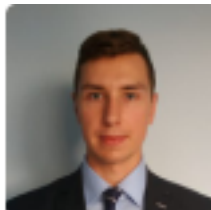

Program Rozwoju
Organizacji
Obywatelskich
na lata 2018–2030
PROO

SFINANSOWANO PRZEZ NARODOWY INSTYTUT WOLNOŚCI – CENTRUM
ROZWOJU SPOŁECZEŃSTWA OBYWATELSKIEGO ZE ŚRODKÓW PROGRAMU
ROZWOJU ORGANIZACJI OBYWATELSKICH NA LATA 2018-2030.

O AUTORZE

Paweł Paszak

Absolwent stosunków międzynarodowych na Uniwersytecie Warszawskim (Dyplom z wyróżnieniem, 2018). Stypendysta University of Kent (Wielka Brytania 2017/2018) oraz Hainan University (Chiny, 2015/2016). W chwili obecnej doktorant na Instytucie Studiów Strategicznych ASzWoj oraz w Szkole Doktorskiej Nauk Społecznej UW. Zainteresowania badawcze koncentrują się na polityce zagranicznej Chińskiej Republiki Ludowej oraz strategii bezpieczeństwa Stanów Zjednoczonych.